

**ADIKTOLOGICKÉ POSTREHY
Z 24. KONGRESU ECNP
(Paríž 3. – 7. 9. 2011)
*Plenárne prednášky***

Na tohtoročnom kongrese ECNP odzneli tri plenárne prednášky. Všetky boli vysoko kvalitné a veľmi zaujímavé. Ale len jedna z nich okrajovo zasahovala do adiktológie.

Fredholm (Štokholm) sa zaoberal adenzínom a kofeínom. Prednáška bola zaujímavá, ale dosť neprehľadná. Adenzín sa podieľa na regulácii bdenia a spánku. Na adenzínový receptor vplýva aj kofeín (A 2A receptor). Tento účinok znižuje incidencia Parkinsonovej choroby. Autor je čerstvý nositeľ ceny ECNP práve za pionierske práce o adenzíne.

Youdim (Haifa) sa zaoberal Alzheimerovou demenciou. Tretia plenárna prednáška *Maybergovej* (Atlanta) venovala pozornosť hlbokkej mozgovej stimulácii. Jej história je krátka, od roku 2003. Zatiaľ sa skúšala hlavne u rezistentnej depresie.

Sympóziá

Na tohtoročnom ECNP kongrese bolo 28 sympózií. Len niektoré súviseli so závislosťami.

V pondelok 5. 9. 2011 bolo jedno adiktologické sympóziu. Leri a kol. (Kanada, USA) prezentovali laboratórnu animálnu štúdiu, v ktorej hľadali neurochemické korelácie vulnerability pre relaps u krýs užívajúcich kokain a kodeín. Nemyslím si, že ich prednáška mala nejaký vzťah ku klinickej realite. Zawertailo a kol. (Kanada) sa zaoberali komorbiditou depresie a nikotinizmu. Podľa nich je komorbidita relatívne častá (40-60 %). Ich štúdie poukazujú na to, že u depresívnych fajčiarov sa abstinencia po liečbe dosiahne len u 41 %, kým u fajčiarov bez depresie v 56,7 %. 6 mesiacov po liečbe nefajčí 13,2 % pacientov s komorbídnou depresiou, kým v kontrolnej skupine bez depresie 23,4 %. Rozdiely boli štatisticky signifikantné. Leyton (Montreal, Kanada) prezentoval výsledky viacerých štúdií z ich oddelenia. Všetky substancie vyvolávajúce závislosť zvyšujú extracelulárny dopamín. Kennedy a kol. (Toronto, Kanada) prezentovali výsledky štúdie podľa ktorej za vznik psychotických stavov u konzumentov marihuany je zodpovedný genotyp katechol-O-metyl transferázy, val 158met. Ich štúdia mala 492 probandov. Tento vzťah k tomuto genotypu bol významnejší a frekventnejší u mužov ako u žien. Sympóziu uzavreli Busto a kol. (Toronto, Kanada)

dvomi štúdiami, kde hľadali genetickú predispozíciu pre komorbiditu schizofrénie a alkoholovej a nikotínovej závislosti. Jedna štúdia (n = 190) v prípade tzv. CART génu bola negatívna, druhá (n = 278) potvrdila asociáciu tejto komorbidity s génom rs6318 génu pre 5HT_{2C}, ale len u žien. Toto kanadské sympóziu imponovalo ako homogénne a veľmi zaujímavé.

5. 9. popoludní bolo genetické sympóziu. Centrovalo svoju pozornosť na závislosti. Niculescu (Indianapolis, USA) referoval o vzniku genomickej banky označovanej ako CFG. Obsahuje vyše 7 000 animálnych a humánnych génov, ktoré by mohli byť vo vzťahu k neuropsychiatrickým poruchám. Kieffer a kol. (Illkirch, Francúzsko) sú pracovníci špecializovaného ústavu genetiky a molekulárnej biológie. Zameriavajú sa na opioidné receptory, najmä μ receptor, lebo je involvovaný do všetkých závislostí. Identifikovali cca 100 génov, ktoré úzko súvisia s aktiváciou týchto receptorov pri závislostiach. Domnievajú sa, že tu je aj možný nový špecifickejší terapeutický zásah pri závislostiach. Engblom (Linköping, Švédsko) sa viac zameral na dopamínový systém a jeho neuropasticitu pri vzniku závislostí. Napríklad ak knokautovali metabotropný glutamátový receptor 5, tak tieto myši nevyhľadávali kokaín. Všetky tieto tri prednášky boli zaujímavé, ale veľmi ťažko sa dali sledovať. Pre klinika zrozumiteľnejšia bola posledná prednáška. Munafo (Bristol, UK) mal už prednášku zrozumiteľnú aj pre klinikov. Spomenul niektoré staršie štúdie dvojčiat, familiárne a adopčné štúdie, ktoré poukazovali na genetické súvislosti závislostí. Spomenul štúdie zamerané na gén alfa-5 nikotínovej podjednotky acetylcholinového receptora, ktorý geneticky kóduje závažnosť fajčenia. Uviedol však, že zatiaľ je evidencia vzťahu medzi génom a konkrétnou fenomenológiou závislostí veľmi malá a vyžaduje sa ešte veľa úsilia.

Edukačné sympózia

Predstavujú istú novinku. Sympózia majú za úlohu predovšetkým poskytnúť ucelenejší pohľad na nejakú problematiku. Ale ani jedno zo 6 nevenovalo pozornosť závislostiam.

Satelitné sympózia

Na rozdiel od minulých rokov a prípadne aj iných svetových podujatí bolo vcelku veľa firemných satelitných sympózií. Celkove ich bolo 15. Zúčastnil som sa na dvoch. Ani jedno sa však nezaoberalo závislosťami. Firmy naďalej upriamujú svoju pozornosť na schizofréniu a afektívne poruchy.

Vývesky

Súčasťou kongresu boli samozrejme aj vývesky. Bossong a kol. (Utrecht, Holandsko) skúšali u zdravých dobrovoľníkov ovplyvnenie spracovania emócií pomocou 9-THC (kontrola bolo placebo) Išlo o dvojito slepú štúdiu s použitím a porovnaním dvoch záznamov magnetickej rezonancie. Zistil, že

podanie 9-THC znižuje odpoveď na negatívne emócie. Pozorovali pokles aktívácie v parietálnom aj okcipitálnom, laloku.

Watson, Nutt a kol. (Bristol, Londýn, UK) sledovali zmeny striatálneho dopamínu u heroínovo závislých. Všeobecne (najmä podľa animálnych štúdií) sa predpokladá vzostup hladín dopamínu v oblasti striata. Má to byť jedným z mechanizmov odmeny u závislých jedincov. Autori podávali diamorfín (heroín) 20 závislým i.v. Analyzovali zmeny dopamínu pomocou PET v striate. Prekvapivo nezistili signifikantný vzostup dopamínu v striate (na rozdiel od štúdií so stimulanciami). Usudzujú, že dopamín hrá rôznu úlohu pri závislosti od heroínu a pri závislosti od stimulancií. Je to podľa autorov prvá ľudská štúdia s takýmto prekvapivým a fundamentálnym výsledkom.

Rusko – americký tím skúšal efekt naltrexónu počas polročného podávania u závislých od opioidov za dvojito slepých podmienok (kontrola placebo). Celkovo bol v štúdiu 126+ 124 pacientov. Je prvá taká veľká multicentrická štúdia s naltrexónom s pomalým uvoľňovaním. Naltrexón bol signifikantne lepší než placebo podľa štandardných kritérií (dĺžka abstinencie, počet negatívnych výsledkov sledovania moču a pod.).

Turton a kol. (Cambridge, UK) sa pokúšali zistiť, či viera vo vlastnú kontrolu konzumu drog je reálna alebo nie u závislých. Pomocou určitých škál sa ukázalo, že viera vo vlastnú kontrolu u závislých nie je reálna.

Práca Lessa a kol. (Bristol, UK) vychádzala z hypotézy, že používanie alkoholu alebo benzodiazepínov môže meniť dýchanie u pacientov závislých od heroínu vplyvom na dýchacie centrum. Zistili signifikantný vzostup nazálneho parciálneho tlaku CO₂ po administrácii alkoholu aj benzodiazepínov. Ak podávali metadón alebo buprenorfín, zistili, že pri metadóne je väčší vzostup parciálneho tlaku CO₂ ako pri buprenorfíne pri súčasnom podávaní benzodiazepínov. Teda kombinácia metadónu s benzodiazepínmi môže byť potenciálne nebezpečná.

Zaujímavá práca o pití gravidných žien pochádza z Libanonu. Zistili, že vyše 1/5 žien ich súboru pije počas gravidity, časť z nich dokonca z podľa udávaných množstiev s vysokým rizikom pre dieťa. Autori sa domnievajú, že treba zvýšiť osvetu u libanonských žien. A poučiť ich o nebezpečenstve pre dieťa.

Prof. MUDr. Vladimír Novotný, CSc.